

N:o 6.

Ank. till Riksd. Kansli den 1 Mars 1881, kl. 3 e. m.

Memorial, i fråga om uppgörelse med Södertelje kanal- och slussverksbolag af dess skuld till Riksbanken.

För fortsättande och fullbordande af den år 1806 påbörjade anläggningen af Södertelje kanal- och slussverksbyggnad beviljade Rikets Ständer vid 1815 års riksdag det för denna kanallednings åstadkommande bildade aktiebolag af Riksbankens medel ett lånebiträde af 100,000 riksdaler specie, att användas i den mån beloppet finnes för byggnadens fullbordande oundgängligt; och utfärdade bolaget för lånebeloppet till Riksbanken en så lydande skuldförbindelse:

»Som Riksens höglofflige Ständer vid sist öfverståndne riksdag för Södertelje kanal- och slussverksbolag under nedanskrifne vilkor och förbehåll anslagit ett lånebiträde från banken af etthundra tusende riksdaler specie; alltså och tillfölje af bolagets vid behörigen kungjord allmän sammankomst den 26 nästlidne Oktober Direktionen meddelte auktorisation och uppdrag, förbinder sig undertecknad direktion å bolagets vägnar på det uttryckligaste att endast begagna nämnde biträde i den mån det för byggnadens fullbordande finnes oundgängligt; att för pröfningen af årliga behovet till herrar bankofullmäktige ingifva fullständiga kostnadsförslag; att för allt hvad af lånesumman utbekommes till banken erlægga tre procent årlig ränta, efter bankostil, som vid hvarje halft års förlopp inbetalas, och så snart verket hunnit så vida

Bih. till Riksd. Prot. 1881. 6 Saml. 1 Afd. 5 Häft.

fullbordas att någon revenue deraf kan erhållas, årligen utöfver nyssnämnda ränta afbetala fyra procent å primitiva kapitalet, intilldess hela lånet blifvit till fullo liqvideradt. För lånesumman jemte derå löpande ränta pantförskrifver Direktionen härigenom å bolagets vägnar till bankens säkerhet hela kanalverket med alla dess tillhörigheter och effekter; hvilket allt härmedelst på det kraftigaste försäkras. Stockholm den 12 December 1815.» (Underskrifter.)

Efter pröfning hos bankofullmäktige af två särskilda utaf kanalbolaget gjorda framställningar om utbekommande af en del af det sålunda försträckta beloppet, utbetalades af detsamma den 14 December 1815 45,970 riksdaler banko och den 11 Juli 1816 återstoden, 54,030 riksdaler banko.

Såsom sedermera riksdag efter riksdag blifvit af bankofullmäktige och revisorer Riksdagen meddeladt, har någon kapitalafbetalning å skulden aldrig egt rum, och ränta å lånebeloppet har icke af bolaget erlagts längre än till och med år 1823.

Med redogörelse för de utaf Riksdagen, i anledning af denna Södertelje kanalbolags skuld, vid 1823 samt 1828—1830 årens riksdagar fattade beslut samt för kanalbolagets ekonomiska ställning från äldre tider till år 1880, hafva nu fullmäktige i Riksbanken till Banko-Utskottet inkommit med framställning i fråga om åtgärders vidtagande i och för uppgörelse af kanalbolagets ifrågavarande skuld; och har Utskottet i anledning häraf funnit sig böra förslag i omförmälda hänseende till Riksdagen afgifva.

Fullmäktiges framställning i ämnet är af följande lydelse:

»Såsom Banko-Utskottet väl kunnigt är, beviljades vid 1815 års riksdag Södertelje kanal- och slussverks bolag ett lånebiträde från Riksbanken af 100,000 riksdaler banko mot skriftlig förbindelse å bolagets sida, bland annat, att å lånet till banken erlægga tre procent årlig ränta och att så snart verket hunnit så vida fullbordas, att någon revenue deraf kunde erhållas, årligen, utöfver nyssnämnda ränta, afbetala fyra procent å primitiva kapitalet, intilldess hela lånet blifvit till fullo liqvideradt. Någon dylik kapitalafbetalning har emellertid aldrig egt rum, och ränta å lånebeloppet har icke af bolaget guldits längre än till och med år 1823.

Sedan Kongl. Maj:t vid sistnämnda års riksdag meddelat Stats-Utskottet af bolaget då framställd anhållan att antingen få öfverlemna kanalen och slussverket till staten mot skälig ersättning till bolaget, eller ock huggas med sådant understöd, att kanalen kunde i en framtid underhållas och bolaget njuta billig ränta å sina i och för kanal-

arbetet utgifna penningar, yttrade Rikets Ständer i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 10 November samma år — jemte det förslaget om kanalverkets inlösande förklarades icke kunna bifallas — att Rikets Ständer funnit »hurusom bolagsintressenterna, hvilka ej allenast fullständigt uppfyllt alla de skyldigheter, de sig åtagit, utan ock genom betydliga bidrag derutöfver ådagalagt ett särdeles berömvärdt patriotiskt nit till utförande af det arbete, i afseende hvarpå de sig förenat, utan att ditills hafva af sina derpå använda penningar hemtat den ringaste afkomst, såmedelst gjort sig förtjente att med ytterligare allmänt understöd biträdas uti deras företag»; och beslöto Rikets Ständer att till näst derpå följande riksdag någon ränte- eller kapitalafbetalning å lånet från banken ej skulle fordras.

Vid 1828—1830 årens riksdag väcktes förslag om afskrifning af skuldbeloppet. Detta förslag ansåg Riksdagen sig icke böra bifalla, men Rikets Ständer förordnade, att bankens fordran skulle, lika med flere andra fordringar af samma egenskap, afskiljas från den beräknade säkra tillgången och inom linien i bankens räkenskaper balanseras; hvilket ock allt sedan dess iakttagits.

Derförutom beviljades vid samma riksmöte kanalbolaget ett anslag af 30,000 riksdaler banko eller 45,000 riksdaler riksmünt, under vilkor att denna summa skulle emot 5 procent årlig ränta till bolaget i Riksgäldskontoret innestå, tills behof af dess användande för kanalens vidmakthållande uppstode, samt emot förbindelse för bolaget att allt framgent underhålla kanalen och de för kanalfarten nödiga inventarier. Detta belopp innestår ännu hos Riksgäldskontoret, och den utfästa räntan 2,250 kronor erlägges årligen af kontoret till kanalbolaget.

Af en utredning rörande kanalbolagets ställning, som, uppå anmodan af 1867 års Riksdags Banko-Utskott, i skrifvelse af fullmäktige den 24 Oktober samma år till Banko-Utskottet afgifvits, inhemtas,

att det för kanal- och slussverksbyggnaden tecknade aktiekapitalet från början utgjort	banko r:dr	120,000: — —
hvertill aktieegarne kontant insatt		
ytterligare	„ „	251,542: 21: 4.
eller tillhopa	banko r:dr	371,542: 21: 4,

att statsverket, som synes hafva förbundit sig att för någon tid betala ränta å aktiekapitalet, i sådant afseende från och med år 1806, då Kongl. Maj:ts

Transport banko r:dr 371,542: 21: 4.

Transport	banko r:dr	371,542: 21: 4.
privilegium för kanalbolaget utfärdades, till och med år 1822 utbetalt	” ”	230,453: 27: 11.
hvilket belopp likväl ej användts till ränteliqvid utan till kanalbyggnaden; att tillfälliga inkomster och i värde beräknade förmåner lemnat	” ”	34,748: 31: 9 $\frac{1}{3}$.
i följd hvaraf och då Riksbanken, såsom ofvan nämnts, till kanalbyggnaden år 1815 försträckt	” ”	100,000: — —
hela anläggningen kostat	banko r:dr	736,744: 33: $\frac{1}{3}$.

eller 1,105,117 kronor, hvaraf aktieegarne inbetalt 557,313 kronor 64 öre, eller för hvarje af de 1,118 stycken till innehafvaren ställda aktierna å nominelt 500 riksdaler banko eller 750 riksdaler riksmünt ett belopp af 498 kronor 49 öre.

Enligt förberörda utredning och af kanalbolagets kamrerare meddelade upplysningar har detta företag, hvarå ifrån tiden för kanalbyggnadens fullbordan 1819 och till år 1832 någon inkomst blott undantagsvis och till obetydligt belopp synes hafva kommit bolagsmännen till godo, sedermera i utdelning för hvarje aktie lemnat

under åren 1832—1846 tillhopa 117 kronor, eller i medeltal årligen 7 kronor 80 öre,

under åren 1847—1866 tillhopa 417 kronor 50 öre, eller i medeltal årligen 20 kronor 87 $\frac{1}{2}$ öre, och

under åren 1867—1879 tillhopa 286 kronor, eller i medeltal årligen 20 kronor 43 öre,

motsvarande för hvar och en af dessa tre tidsperioder respektive 1,5, 4,19 och 4 procent å det verkligen inbetalda aktiebeloppet.

Sedan, i betraktande af de betydliga belopp såväl staten som Riksbanken lemnat för Södertelje kanals anläggning, 1875 års Riksdag ansett tillfälle till närmare kännedom om kanalbolagets ställning böra Riksdagen beredas och för sådant ändamål mellan fullmäktige i Riksbanken och kanalbolaget blifvit träffad öfverenskommelse om rätt för fullmäktige att genom ombud deltaga i granskningen af kanalbolagets räkenskaper, hafva fullmäktige årligen erhållit del af den berättelse, som vid revision af kanalverkets räkenskaper och förvaltning afgifvits. Och är det med afseende å de i dessa berättelser lemnade redogörelser öfver bolagets ställning, som fullmäktige nu funnit sig böra hos Utskottet göra den framställning i fråga om uppgörelse mellan kanalbolaget och

Riksbanken af dennas fordran hos bolaget, hvarom här nedan för-
måles.

Att ifrågavarande, genom enskild företagsamhet å baue bragta kan-
nalledning blifvit af föregående Riksdagar betraktad såsom ett allmän-
gagneligt företag, framgår såväl af de understöd, hvilka, efter hvad
ofvan förmåls, tid efter annan blifvit för detta samfärdsmedels utförande
och vidmakthållande af Riksdagen beviljade, som ock deraf att aldrig
någon afbetalning och endast under en kortare tidrymd någon ränte-
godtgörelse å det lån af 150,000 kronor, kanalbolaget fått sig för mer
än 65 år tillbaka af Riksbankens medel tilldeladt, blifvit bolaget afford-
rad eller ifrågakommit; och då sagda kanal tvifvelsutän äfven för
framtiden är att betrakta såsom en vigtig och behöflig länk i landets
kommunikationsanstalter och således under alla förhållanden bör upp-
rätthållas i brukbart skick, synas några sådana åtgärder för berörda
låns och räntas indrivande icke böra vidtagas, hvarigenom kannalled-
ningens uppehållande och kanalbolagets bestånd äfventyrades.

Enligt hvad de senaste revisionsberättelserna öfver kanalverkets
räkenskaper och förvaltning gifva vid handen, är kanalbolagets finan-
siella ställning numera sådan, att, jemte det bolagets inkomster i all-
mänhet förslå till betäckande af underhållskostnaderna för kanalen samt
till årlig utdelning åt bolagsmännen af ett belopp, motsvarande fyra
procent å det inbetalda aktiekapitalet, bolagets tillgångar, med inbe-
räknande af det utaf Riksdagen beviljade och hos Riksgäldskontoret inne-
stående anslaget af 45,000 kronor, vid 1879 års utgång uppgingo till
något öfver 136,000 kronor, deraf fastigheter i Södertelje jemte materi-
alier och inventarier uppskattats till något öfver 31,000 kronor, och när-
mare 60,000 kronor utgöras af värdepapper och i banker på depositions-
samt upp- och afskrifningsräkning insatta medel jemte derå upplupna ej
betalda räntor, under det att bolagets skulder vid samma tid bestego sig till
3,000 kronor utöfver Riksbankens omförmälda fordran å 150,000 kronor.

Om än denna bolagets ställning icke kan kallas synnerligen god,
och den visserligen ej höga, men dock i förhållande till andra likartade
företag i vårt land icke så obetydliga utdelning af fyra procent å in-
betalda aktiekapitalet, bolagsmännen allt sedan år 1847 årligen bekom-
mit, icke skulle kunnat komma dem till del, derest bolaget affordrats
föreskrifven räntegodtgörelse och kapitalafbetalning å dess skuld till
Riksbanken, synes dock ställningen sådan, att bolagets verksamhet äfven
för framtiden vore betryggad, om ock bolaget med orubbadt bibehåll-
ande på enahanda vilkor som hittills af det anslag å 45,000 kronor
jemte den ränteafkomst derå, som bolaget, enligt hvad förut nämnts,

fått sig af 1828—1830 årens Riksdag beviljadt, såsom godtgörelse för sin skuld till Riksbanken utbetalte de af bolaget under tidernas lopp reserverade medel, uppgående efter afdrag af de på upp- och afskrifningsräkning innestående beloppen till omkring 50,000 kronor, hvilka medel icke torde befinnas för kanalens vidmakthållande erforderliga, då nemligen inkomsterna af kanal- och slussafgifterna m. m. jemte räntan å nyssberörda anslagsbelopp icke allenast i allmänhet äro tillräckliga till bestridande af kostnaderna för kanalens underhåll, utan äfven derutöfver skulle lemna tillgång till en, om ock något mindre, utdelning än hittills åt bolagsmännen, hvarförutom sjelfva anslagsbeloppet finnes att tillgå i och för reparations- och underhållsarbeten af större omfattning än de i regel förekommande.

Enär under så beskaffade förhållanden en dylik uppgörelse af bolagets skuld till Riksbanken icke bör kunna anses annat än förmånlig för kanalbolaget, och det jemväl synes fullmäktige för Riksbanken eftersträfvansvärdt att såmedelst, om än med uppoffring å Riksbankens sida, en gång få denna gamla affär med kanalbolaget uppgjord, hvarigenom ock oegentligheten i det nuvarande förhållandet mellan kanalbolaget och Riksdagen, att bolaget, på samma gång det står i skuld hos ett af Riksdagens verk utan att fullgöra sina dervid åtagna förbindelser, uppbär årligt understöd från ett annat, komme att upphöra, hafva fullmäktige ansett sig böra hemställa, det Banko-Utskottet måtte hos Riksdagen göra framställning om bemyndigande för fullmäktige att med Södertelje kanal- och slussverksbolag träffa sådan öfverenskommelse, att bolaget blefve qvitt sin förberörda skuld till Riksbanken å 100,000 riksdaler banko, mot det att bolaget före utgången af innevarande år till Riksbanken erlägger 50,000 kronor.

Transsumt af fullmäktiges protokoll för denna dag, innefattande en ledamots särskilda mening, bifogas.»

Den vid ärendets behandling hos fullmäktige, efter hvad omförmäldt blifvit, utaf en fullmäktig, Herr Liss Olof Larsson, afgifna skiljaktiga mening lyder sålunda:

»Emot fullmäktiges den 3 dennes fattade beslut att hemställa det »Banko-Utskottet måtte hos Riksdagen göra framställning om bemyndigande för fullmäktige att med Södertelje kanal- och slussverksbolag träffa »sådan öfverenskommelse, att bolaget blefve qvitt sin skuld till Riksbanken å 100,000 riksdaler banko, mot det att bolaget före utgången af »innevarande år till Riksbanken erlägger 50,000 kronor, får jag anmäla »min reservation.

»Erkännande önskvärdheten af att en uppgörelse med bolaget måtte »snarast möjligt komma till stånd, på det att denna bankens gamla, »inom linien förda fordran må utur räkenskaperna försvinna, vill äfven »jag för ändamålets vinnande föreslå efterskänkande af en del af ifråga- »varande fordran, men jag kan icke finna någon rimlig anledning till att »ifrågasätta det Riksdagen skulle efterskänka 100,000 kronor till ett »bolag, som på samma gång skulle bibehållas vid en fordran hos Riks- »gäldskontoret. Mig synes som om qvittning i första rummet bort »ifrågasättas, då derigenom äfven vunnas den fördelen, att Riksgälds- »kontoret finge ur sina räkenskaper utesluta skulden till detta bolag.

»Bolagets ställning är ingalunda sådan, att detta bolag framför an- »dra bankens eller statens gäldenärer kan ega berättigade anspråk på »efterskänkande af $\frac{2}{3}$ af sin skuld. Af bolagets revisionsberättelse »för år 1879 visas, att bolagets tillgångar uppgå till 136,294 kronor 16 »öre, deraf i kontanter och säkra fordringar samt hypoteksbankens obli- »gationer 104,905 kronor 59 öre; bolagets alla skulder uppgå till 153,000 »kronor; skulderna öfverstiga alltså tillgångarne med 16,750 kronor 84 »öre, men härvid är att märka att hela kanalverket, som kostat mer än »1,100,000 kronor, icke är upptaget till något värde ibland bolagets »tillgångar. Jag vågar tro att ytterst få bolag, till och med bland dem, »som utfört fullt lika stora och lika patriotiska företag med långt min- »dre understöd af staten än det, som kommit Södertelje kanal- och sluss- »verk till del, befinner sig i så lycklig ekonomisk ställning som just »detta bolag.

»Då jag för min del velat föreslå, att bolagets hela skuld till Riks- »banken måtte afskrifvas, mot det att bolaget före innevarande års ut- »gång till banken kontant inbetalar 55,000 kronor och derjemte med- »gifver, att dess fordran i Riksgäldskontoret å 45,000 kronor jemväl må »afskrifvas, kan man icke med skäl förebrå mig att vilja förfara obill- »ligt med bolaget, då, som jag redan antydtt, bolaget utom nyssnämnda »fordran har kontanter, bankfordringar och hypoteksbankens obligatio- »ner till belopp af nära 60,000 kronor; och något äfventyr för kanal- »verkets framtida bestånd förefinnes visst icke; ty ett företag, som ut- »öfver alla årliga omkostnader lemnar en inkomst, hvilken under en lång »följd af år uppgått till 4 procent å inbetaldt aktiekapital på samma gång »en kassa till så betydligt belopp kunnat samlas, äfventyrar helt säkert »icke sin framtid.»

Utaf den i fullmäktiges skrift omförmälda berättelse rörande den år 1880 företagna granskning af Södertelje kanalbolags räkenskaper för

år 1879 anser sig Utskottet böra här intaga följande redogörelse öfver bolagets ställning:

»Kanalverkets hufvudbok redovisar för året 1879 följande:

Inkomster:

Kanal- och slussafgifter	34,614: 59	
Intressemedel	4,390: 27	
Diverse inkomster	313: 68	
Outtagen utdelning å aktier för 1868, hvilken tillfallit bolaget	308: —	39,626: 54.

Utgifter:

Utdelning å kanalverkets aktier för år 1878 =		
1,118 st. å 20 kr.	22,360: —	
Materialier och inventarier	7,216: 86	
Dagsverken	5,329: 32	
Aflöningar	5,172: 46	
Pensioner	100: —	
Reseersättningar m. m.	612: —	
Diverse utgifter.	1,957: 73	42,748: 37.
hvaraf visar sig, att utgifterna år 1879 öfverstigit samma års inkomster med		3,121: 83.

Skulderna

vid 1879 års början	153,154: 50
hafva minskats med	154: 50
till vid samma års slut bokförda	<u>153,000: —</u>

nemligen:

till inlösen af aktiekuponger för åren 1868—1878, för hvilka år utdelning icke uttagits	3,000: —
Riksbanken för derifrån erhållna understödsmedel	<u>150,000: —</u> 153,000: —

och hafva *Tillgångarne*

vid revisionsårets början	139,570: 49
med	3,276: 33.
minskats till vid årets slut bokförda	136,294: 16.

nemligen:

kassabehållning vid 1879 års slut	674: 95
dito hos kanalkontoret i Södertelje	11: 40
anslag till Södertelje kanal- och slussverk, i Riksgäldskontoret in- nestående mot 5 proc. ränta	45,000: —
å depositionsräkning uti Riksbanken innestående 10,000 kr. med ränta	10,225: —
Sveriges hypoteksbanks obligatio- ner 22,425 kronor med ränta	22,993: 33
å depositionsräkning hos Stockholms enskilda bank innestående 16,000 kronor med ränta	16,217: 70
å upp- och afskrifnings-d:o hos d:o 6,733: 72 med ränta	6,956: 67
å d:o d:o hos Riksbanken 2,783 d:o bolagets fastigheter i Södertelje karte-inventarium	22,050: — 54: —
materialier och inventarier i Söder- telje	9,284: 57
Således vid 1879 års utgång utöfver bokförda tillgångar, skuld	136,294: 16. 16,705: 84.»

Då med fäst afseende å Södertelje kanalbolags nuvarande ekonomiska ställning Utskottet anser en uppgörelse af bolagets förenämnda skuld till Riksbanken med det belopp, fullmäktige ifrågasatt, vara skälig och billig samt för bolaget fördelaktig, och då Utskottet, äfven om det hade grundlagsenlig befogenhet att föreslå eftergift å skulden mot det att bolaget frånträdde det bolaget af Riksdagen beviljade ofvan omförmälda anslag å 45,000 kronor, dock skulle anse en uppgörelse på det af fullmäktige föreslagna sätt vara att föredraga i betraktande af den större trygghet för kanalverkets framtida underhåll och vidmakthållande af

bolaget, som uppbärandet allt framgent af det just för sådant ändamål beviljade kapital- och ränteanslaget onekligen medför, anser sig Utskottet på dessa och de af fullmäktige härförutom anförda skäl böra deras framställning i ämnet biträda och hemställer derföre,

det Riksdagen måtte bemyndiga fullmäktige i Riksbanken att med Södertelje kanal- och slussverksbolag träffa sådan öfverenskommelse, att bolaget blefve qvitt sin skuld till Riksbanken å etthundrafemtio tusen kronor, mot det att bolaget före utgången af innevarande år till Riksbanken erlägger femtiotusen kronor.

Stockholm den 1 Mars 1881.

På Utskottets vägnar:

J. J. Ekman.

Reservationer:

af Herr Friherre *Åkerhielm*: »Redan af det utlåtande Herrar Bankofullmäktige under den 3:dje dennes till Banko-Utskottet afgifvit och hvilket finnes Utskottets betänkande bilagdt, framgår enligt min åsigt klarligen, att Riksdagen alltid ansett Södertelje kanal som ett allmännyttigt företag och särskildt (vid 1823 års riksdag) framhållit, bland annat, hurusom bolagsinteressenterne utöfver åtagna och uppfyllda skyldigheter »ådagalagt ett särdeles berömvärdt patriotiskt nit.» I öfverensstämmelse med detta Riksdagens åskådningssätt stå äfven de beslut, hvarigenom bolaget tid efter annan medgifvits dels en räntefrihet å dess skuld till Riksbanken, dels en till kanalens underhåll afsedd, å Riksgäldskontoret anvisad och der ännu orörd qvarstående fond (af 45,000 kronor), dels slutligen att Bankens nu ifrågavarande fordran skulle afskiljas från den beräknade säkra tillgången och *inom linien* i bankens räkenskaper balanseras.

Men härtill kommer än vidare att, på sätt Riksbankens ombudsman i till fullmäktige afgifvet yttrande i ärendet omförmält, »Riksdagen, dess

revisorer och Herrar Fullmäktige vid särskilda tillfällen förut antydt, att Riksbanken ej borde, så länge kanalen underhölles, begära ränteller kapitalafbetalning i annat fall, än att öfverskott funnes, sedan skälig utbetalning skett till bolagsmännen.»

Vid sådant förhållande har det förefallit mig, som skulle de svenske män, hvilka af fosterlandskärlek gjort enskilda uppoffringar i och för den viktiga kommunikationsledens bringande till stånd, eller, der desse ej finnas bland bolagsmännen qvarstå, i hvarje fall alltid deras rättsinnehafvare ega ett icke ogrundadt skäl till den uppfattning, att Riksdagen, med afseende å de gjorda enskilda uppoffringarne, icke har för afsigt att indrifva bolagets skuld för genom Riksbanken förskjutet tillskott af statsmedel, åtminstone icke förr än bolagsmännen kunde anses af företaget hafva skälig behållning eller — utöfver medel till en måttlig utdelning — tillgång till en amortering å bankens fordran.

Af *största* vigt blir således i mina ögon pröfningen af kanalbolagets finansiella ställning. För att klargöra denna torde det vara tillräckligt att erinra derom att, såsom fullmäktige framhålla, den utdelning, som bolagsmännen alltsedan år 1847 årligen bekommit, utgjort fyra procent å *inbetalda* aktiekapitalet. Gerna instämmande med fullmäktige deruti, att redan i och för sig denna ställning »icke kan kallas synnerligen god», kan jag dock ej undertrycka den åsigt, att den af fullmäktige begagnade beräkningsgrund af utdelningen, stäld i förhållande till det primitiva aktiekapitalet, icke är den, som här är den rätta. Såsom sådan uppställer jag fast hellre hvarje akties värde med tillagd ränta på ränta för de tider, ingen eller endast ringa utdelning kunnat lemnas. En sådan beräkning utvisar den verkliga kapitaluppoffring enskilde fosterlandsvänner hafva vidkänts, och ett efter denna grund inom Utskottet upprättadt öfverslag gifver vid handen att, om 5 procent årlig ränta vid beräkningen anses vara normerande, det primitiva aktiekapitalet till följd af felande eller bristande utdelningar är i det allra närmaste femdubbladt. Den till 4 procent å »inbetalda aktiekapitalet», enligt fullmäktiges omnämnande, uppgående utdelningen *sjunker* således till en ej ens till 1 procent å bolagsmännens verkliga kapitaluppoffring uppgående utdelning.

Nu anser jag, vid anförda förhållande, kanalbolagets finansiella ställning ännu ej vara sådan att Riksdagen, med frångående af hittills följda grunder, skäligen skulle kunna besluta att göra Riksbankens inom linien balanserade fordran gällande. Hvarken ur synpunkten af bankens intresse eller af någon ur bolagets ställning hemtad anledning till oro kan jag finna skäligt, att Riksdagen går in på en sådan *ackords-*

uppgörelse, som fullmäktige tänkt sig, ty något annat än ett »ackord» är det ej fullmäktige föreslå. Fastmera föreställer jag mig att — då ingen anledning till otålighet kan förefinnas — staten väl både kan och bör afvakta framtida förhållanden och håller före att, om ej bolagets ställning nu rubbas eller oroas, Riksdagen kan med allt skäl förvänta sig att framdeles finna bolaget i stånd att småningom — såsom ock första tanken varit — amortera sin qvarstående skuld. Jag kan således ej heller gå in på att denna borde nu, emot något alltid godtyckligt bestämdt ackords erläggande, helt afskrifvas och efterskänkas.

I sammanhang med hela denna bankens fordringsfråga står emellertid onekligen en annan, den om bolagets *fordran* hos staten, nemligen den af mig förut omnämnda, å Riksgäldskontoret af 1828—1830 års Riksdag anvisade »Södertelje kanals underhållsfond.» Om än å ena sidan jag bör erkänna de inom Utskottet anförda goda skäl, som tala därför att — till användande vid oförutsedda olycksfall — en sådan fond för ett så allmännyttigt företag bör finnas och måhända bäst då, såsom nu fallet är, stå under statens kontroll, kan jag å andra sidan ej frångå, att ju något oegentligt och rättelse tarfvande ligger deri att ett bolag, som till ett Riksdagens verk (Riksbanken) ej erlägger någon ränta på sin skuld till svenska staten, af ett annat Riksdagens verk (Riksgäldskontoret) punktligt uppbär förskrifven ränta å ett derstädes bolaget till förmån qvarstående statsanslag.

Då emellertid motion i detta afseende ej föreligger, och Banko-Utskottet ej egt grundlagsenlig befogenhet att sig i dess helhet med bolagets förhållanden till staten befatta, har jag endast som min enskilda mening velat anteckna att, så länge bolagets medel lemna tillgång till skälig utdelning, men ännu icke derutöfver till ränta eller amortering å bolagets skuld till Riksbanken, den första åtgärd staten kunde och borde vidtaga vore att innehålla den å underhållsfonden från Riksgäldskontoret utgående ränta.

I öfverensstämmelse med denna åsigt och med hvad allt jag här ofvan anført finner jag alltså att, såsom frågan *nu* föreligger, någon framställning till Riksdagen om någon ackordsuppgörelse med Södertelje kanalbolag icke bort hafva af Banko-Utskottet afgifvits.»

af Herr *Söderhjelm*: »Om man ser denna fråga icke uteslutande såsom en Riksbankens utan såsom en statens angelägenhet, torde något afseende äfven böra fästas vid önskvärdheten att på samma gång som ett aftal ävägabringas beträffande afskrifning af bolagets skuld till Riksbanken, jemväl i sammanhang dermed aftal må ega rum beträffande

afskrifning af den i Riksgäldskontoret till samma bolags understödjande afsatta fond.

Då likväl såväl fullmäktige som Utskottet saknat befogenhet att upptaga och pröfva frågan i denna utsträckning, och ingen omständighet finnes för handen, som påkallar en skyndsam uppgörelse med Riksbanken särskildt, anser jag att Herrar Fullmäktiges nu föreliggande ackordsförslag bör afböjas och följaktligen icke till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Uti Herr *Söderhjelm*s reservation instämmer Herr *Gunnar Eriksson*.

Herr *Evers* har velat hafva här antecknadt, att han icke deltagit i slutbehandlingen af denna fråga inom Utskottet.

N:o 7.

Ank. till Riksd. Kansli den 1 Mars 1881, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om företrädesrätt till lån i Riksbanken mot säkerhet af svenska statens och allmänna hypoteksbankens obligationer.

Hos Riksdagens Första Kammare har Herr *A. O. Wallenberg* uti afgifven motion, N:o 33, hvilken blifvit till Banko-Utskottet hänvisad, föreslagit »det Riksdagen måtte besluta intagande i bankoreglementet af följande stadganden:

1:o Uti Riksbankens utlåningsrörelse skola begärda lån mot säkerhet af svenska statens och allmänna hypoteksbankens räntebärande